Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237
Телеф. УНС: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 67. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 18-го БЕРЕЗНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 67. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 18, 1952. VOL. LX

ОБОРОННІ ПЛЯНИ ПРИСТОСОВАНІ ДО НОВОЇ ЗБРОЇ

Вест Пойнт, Н. Й. — Голова генерального штабу армії, ген. Дж. Лотон Колінс, заявив, що творяться нові рямці оборони країни, відповідні до розгорнення нових родів зброї, які „цілковито приголомшать навіть найбільш оптимістичних плянувачів". Це сказав, як головний промовець на святі 150-річча заснування військової Академії Вест Пойнт, у приявності 2,200 кадетів і коло 400 колишніх випускників цієї найстаршої американської військової школи, яку розбудовано на підставі закону, що його підписав 16 березня 1802 р. президент Тома Джеферсон. „Керовані стрільна, атомова зброя, ракетові літаи і незвичайно могутня амуніція" належать до устаткування, що для них треба творити нові рямці, міркував генерал. Одначе він теж остерігав, що наче він теж остерігав, що самий поступ у зброї ще не становить усього, чого нація потребує. — На свято прислали свої привіти провідні урядовці, включаючи й президента Трумана з висловами найкращого признання для академії в минулому. Замітна була мовчанка й відсутність ген. Доґлеса МекАртура, одного з найчільніших випускників цієї школи.

Президент пригадує молоді, що Совєти це загроза вільного світу

Ню Йорк. — У суботу сказав президент Труман 3,300 редакторам студентських часописів на обіді в Валдорф Асторія готелі, що його Справедливий Розподіл має на меті піднести життєвий стандарт і добробут вільних народів як в Америці так і закордоном. На обіді були представники молоді у віці 8—20 років не тільки з Злучених Держав, але й з чужинних країн. Їм усім він заявив, що він приїхав з вакацій на Флориді на це, щоб їм сказати, що „майбутність цієї республіки залежить від таких молодих людей, як ви". Він радив їм повернутися до своїх домів у тридцяти стейтах і кількох чужинецьких країнах розповісти своїм людям, що продовж двадцяти років уряд Злучених Держав зробив великий поступ у праці для охорони „пересічної людини". Він твердив, що „ми не потребуємо соромитися працювати для людського добробуту вдома і закордоном". Дальше президент заперечив, наче б американська закордонна політика була імперіялістична, як це твердять комуністи і що це неправда, як вони кажуть у своїй пропаґанді, що ми хочемо здобути світ. — „Ми знаємо, що совєтський уряд це загроза для нас і для світу" — пригадував Труман. „Ми саме розбудовуємо нашу силу не на те, щоб спинити їхній намір піти походом проти нас і вільного світу" — повчав президент молодь не тільки приявну на зібранні але й усіх, що слухали його промови крізь радіо. Після обіду президент негайно відїхав літаком на Флориду.

Уряд прохає відкласти страйк у сталеварнях

Вашинґтон. — Филип Моррей, голова юнії сталеварних робітників, дістав від Ради Стабілізації Платень прохання, щоб відсунути найменше на два тижні день виходу на страйк членів його юнії, призначений на найближчу неділю. Серед урядових кол панує переконання, що це можна буде осягнути тому, що саме тепер рада викінчує пляни, які хоче пред'явити всім заінтересованим у цьому спорі сторонам уже найближчого четверга. Рада прохає їх, щоб вони застановилися над її плянами продовж найближчих трьох днів після того, як вони дістануть ці пляни, одначе так, щоб не було потреби перевивати роботу в фабриках. Якщо б до 4 квітня керівники заводів не дійшли до порозуміння з робітничою юнією, тоді треба б повідомити раду 96 годин наперед про вихід на страйк. Після отримання прохання, Моррей не відповів нічого, тільки заявив, що на четвер скликає 170-членну комісію складання юнійної політики в справі платень.

Виробляють штучну кров'яну плязму

Ню Йорк. — Після десяти років завзятої досвідної праці медичні науковці виробили з червоних тілець людської крови матерію, що може заступити людську кровну плязму. Продукт звісний як пристосована людська ґльобіна і вона дає двічі тільки лічничого матеріялу з кожної півкварти крови, що досі давала звичайна кров'яна плязма. Досі зроблено успішні проби на 5,000 особах, в їхні кровоносні сосуди впорскнено нову ґльобіну як харч для втримання сили. Точні дані про ці спроби і їх висліди будуть вияслені впродовж найближчих двох тижнів Красвому Інститутові Здоров'я, щоб довести доцільне діяння й безпеченство цього ґльобіну.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ Й БРАЗИЛІЯ ЗАКЛЮЧИЛИ ПАКТ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ

Ріо де Жанейро.— Тут проголошено в неділю, що між Бразилією й Злученими Державами заключено умову про співпрацю для оборони Західньої півкулі, створюючи таким способом ще одну ланку в міжамериканській оборонній системі. Заходили побоювання, що до цього пакту не дійде з уваги на завзяту комуністичну пропаґанду, одначе коли президент Хетуліо Д. Варґас узяв справу в свої руки, її діяння в майбутності запевнене. Ще треба тільки виждати на ратифікацію бразилійського конґресу. Бразилійський міністер закордонних справ Хон Невес да Фонтура і амбасадор ЗДА Гершел В. Джансон підписали умову в імені своїх урядів, під час короткої церемонії в міністерстві закордонних справ. Міністер при цій нагоді заявив, що новий договір не підготовляє війни, тільки „має недопустити до неї відповідною організацією і покладенням непоборних перепон проти загрози міжнародного комунізму". Договір заключений на підставі Акту Взаємної Безпеки з р. 1951 і наслідує подібні договори, заключені з Еквадором у лютім та з Кубою поточного місяця. Договір триватиме до часу, доки одна з країн його не виповість, повідомляючи про це другого контрагента рік наперед. З Вашинґтону повідомляють, що там радісно прийняли вістку про закінчення переговорів і про підписання договору з Бразилією. Урядові кола кажуть, що це черговий крок у випрацюванні цілої системи оборони Західної півкулі.

РОСТЕ І МОГУТНІЄ УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ НА ВІЛЬНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ

Почалися Річні Наради Головного Уряду Українського Народного Союзу

Ню Йорк, 17 березня. — Українське життя на вільній американській землі невпинно росте і могутніє в усіх його ділянках та багатобічних проявах. Найкращим прикладом цього може послужити дальший організаційний, фінансовий та загально-громадський розвиток найстаршої і найбільшої української народної установи на цій землі, Українського Народного Союзу, що за два роки обходитиме 60-річчя свого існування, праці і розвитку. Стан, праця і розвиток УНСоюзу в минулому році та висновки і пляни на біжучий рік є предметом звичайних річних нарад Головного Уряду цеї організації, що почалися сьогодні в готелі Статтлер та які триватимуть впродовж тижня.

Учасники нарад

В річних нарадах Головного Уряду УНСоюзу беруть участь всі члени Головного Екзекутивного Комітету: Дмитро Галичин — голова, Йосип Лисогір (Ню Йорк) і Геновефа Жеребняк (Акрон, Огайо) — заст. голови, Григорій Герман — секретар та Роман Слободян — касир; Головної Контрольної Комісії: Дмитро Капітула (МекАду, Па.), Степан Куропась (Шікаґо, Ілл.), Володимир Гірняк (Торонто, Канада), Володимир Коссар (Вінніпеґ, Канада) і д-р Амврозій Т. Кібзей (Детройт, Міш.); та Головної Ради: Дмитро Шмагала (Клівленд, Огайо), адв. Іван Романишин (Ірвінґтон, Н. Дж), д-р Іван Василенко (Торонто, Канада), Іван Кокольський (Вунсакет, Р. Ай.), Микола Давискиба (Маттапан, Мас.), Тарас Шпікула (Шікаґо, Ілл.), Олена Штогрин (Филаделфія, Па.), Анна Васильовська (Шікаґо, Ілл), та Василь Гузар (Рачестер Ню Йорк), як теж начальний редактор органу УНСоюзу, „Свободи", д-р Лука Мишуга. В програмі нарад, крім відкриття, є звіти всіх членів Екзекутивного Комітету, Контрольної Комісії та Головної Ради і редактора „Свободи", обговорення звітів та ухвалення відповідних резолюцій.

Відкриття нарад

Наради Головного Уряду УНСоюзу відкрив о год. 10-ій ранку голова організації, Дмитро Галичин. В своїй інавґураційній промові він окремо підкреслив ці незрівняні обставини американської волі, в яких може розвиватись і могутніти вільне життя під кожним прапором, що визнає принципи волі, демократії і гідности людини, які записані в Американській Хартії Прав. „Саме ці можливості свобідного розвитку зробили УНСоюз найбільшою, н а й с ильнішою та найпередовішою українською організацією в цілому світі" — говорив Голова, додаючи, що саме ці широкі демократичні вольности уможливили УНСоюзові досягти не тільки великих організаційних і фінансових успіхів, але й постійно скріплюватись ідейно; саме ці широкі волелюбні засади американської демократії уможливили УНСоюзові, від самих початків його існування, давати всю можливу, багатобічну допомогу поневоленій Україні, поширювати в світі правду про український народ, його культуру, традиції, історії та про його героїчну боротьбу за своє визволення з-під ворожої кормиги та за побудову свого вільного життя по своїй волі і в своїй вільній, суверенній державі. Саме ці широкі засади американської демократії уможливили приїзд до цеї країни соткам тисяч а в останніх роках новим десяткам тисяч українських людей і дати їм всі можливості високо піднести український синьо-жовтий прапор, символ волі українського народу і символ протесту проти ворожої тиранії. Згадкою про тих 448 членів УНСоюзу, які померли в минулому році та закликом до вшанування їх хвилинною мовчанкою голова УНСоюзу закінчив своє вступне слово, вітаючи приявних та відкриваючи їхні наради.

ОДИН РІК „ЗВИЧАЙНОГО РОЗВИТКУ" У. Н. СОЮЗУ

ЗВІТ ГОЛОВИ ДМИТРА ГАЛИЧИНА

Річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу, після їх відкриття, започаткував своїм вичерпуючим звітом про організаційне, господарське, культурне та загально - громадське життя цеї організації її голова, Дмитро Галичин. „1951-ий рік був звичайним роком в житті нашої організації" — ствердив звітодавець на самому початку, подаючи такі вияснення до того твердження: В звітовому році УНСоюз не переходив жадних спеціяльних організаційних реформ, не впроваджував нових родів забезпечення, не було жадних окремих акцій ані кампаній і не було нічого такого, що давало б право назвати звітовий рік інакше, як тільки звичайним.

Організаційна праця УНС

Із звіту Голови виходить, що впродовж 1951-го року зорганізовано до УНСоюзу всіх разом 7,313 членів, з того 4,641 дорослих і 2,672 дітей. В порівнянні з попереднім роком, в якому зорганізовано всіх 9,524 нових членів, це вже був менший організаційний успіх, але він був великий, як на „звичайний рік" в житті організації. З цих 7,313 нових членів, УНСоюз в звітовому році збільшився фактично на 4,270 членів. Різницею 3,043 нових членів покрито втрати в членстві, а саме: 448 померлих, 442 члени, що вибрали готівку, але найбільшу втрату, бо всіх 1,816 членів, — понесено через суспензи. Це велика втрата, але вона була менша ніж в попередньому році, коли то суспендовано — 2,868. Звітодавець ствердив між ново - зорганізованими членами УНСоюзу в звітовому році 85% становили новоприбулі але вони теж становили 80% всіх суспендованих. Характеризуючи загальний рух членів, звітодавець вияснив: новоприбулі становлять найбільшу рубрику між новозорганізованими членами і між суспендованими; тут народжені ведуть невеселий перед у вибиранні готівки, бо на всіх 442 того роду членів тут народжених є 89 відсотків. Давня іміґрація, не зі своєї вини, має сумне першенство, бо 87% всіх 448 смертних випадків. Інтересно згадати, що між померлими членами було в звітовому році теж 33 новоприбулі. Ці 33 члени вплатили вкладками до Союзу 1,369.98 дол., а Союз виплатив їх родинам і спадкоємцям 23,750 дол. Вже цей один факт повинен переконувати всіх новоприбулих, чому вони повинні належати до УНСоюзу. Звітодатець окремо згадав, що між померлими членами УНСоюзу в 1951 році було двох вояків американської армії, які життя своє віддали на полі слави в далекій Кореї в обороні нашої американської батьківщини та волі людства, захищаючи його перед навалою большевицького імперіялізму. Підсумовуючи смертні випадки, звітодавець з'ясував, що в звітовому році ця смертність, з огляду на короткий речинець членства померлих новоприбулих членів, була відносно висока, бо виносила 73% передбаченої, — тоді, коли в попередньому році вона виносила 70%, в 1949 році тільки 57% а в 1948 р. 58% передбачуваної смертности.

Великим недомаганням в організаційному житті УНСоюзу в звітовому часі були суспензи та вибирання готівки. Цих явищ не можна вияснити ані жадними зовнішімя обставинами, а тільки виключно несвідомістю та байдужністю тої частини членства, яке робить це з виразною шкодою насамперед для себе самого, а в дальшій черзі і для організації.

Голова УНСоюзу не скривав, що організаційну працю в звітовому часі не можна вважати задовільною. Це саме можна сказати і про організаційне життя відділів УНСоюзу, велика частина членів яких не приходить на збори і не виконує постанов статуту щодо загальної громадської активности. Оживлення організаційної та громадської діяльности членства УНСоюзу повинно стати окремим предметом уваги і нарад цих зборів.

Справа Захисту

Екзекутивному Комітетові ще досі не пощастило вико-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Відкрито Українську Мистецьку виставку в Ню Йорку

Ню Йорк. (Г). — Минулої суботи, 15-го березня, Об'єднання Українських Мистців Ню Йорку і околиці відкрило свою першу виставку в усіх залях поширеного Літературно-Мистецького Клюбу при 149 2-га евеню. Виставка триватиме до 25-го березня. Її відкрив, в приявності кількох десяток зібраних громадян, п. Юліян Ревай, голова Організації Українських Іміґрантів „Самопоміч", в імені Громадського Комітету для відзначення 5-тої річниці прибуття до цеї країни перших політичних еміґрантів після другої світової війни. Голова Об'єднання Мистців, проф. Сергій Литвиненко, привітав приявних та коротко з'ясував терннстий шлях українських мистців на рідній землі та по всіх бездоріжжях світу, які, проте, не розгубились та не припинили своєї творчости. Від важкої фізичної праці дістали українські мистці мозолі на руках, але цих мозолів немає на їх душах, що творять без уваги на обставини. Теперішня виставка є одним з доказів цього.

На виставі показано 116 творів малярства, різьби і графіки, які належать імпозантній кількості 49 українських мистців, головно новоприбулих в цій країні, як теж з країн Південної Америки, Німеччини, Франції, Англії і навіть далекої Австралії. З творів, що звертають окрему увагу на виставці, слід відмітити прегарні, повні праці Василя Григоровича Кричевського, б. ректора Київської Академії Мистецтв. На виставці є теж праці ще інших трьох членів цеї талановитої родини. Великий історичний малюнок, що представляє гетьмана Богдана Хмельницького, як вітає переможні козацькі полки, дав проф. Петро Андрусів. Галина Мазепа дала свої знамениті „Три дівчини", Микола Бутович три малюнки на казкові теми, Я. Гніздовський філософічно трактований малюнок „Старість і молодість", П. Мегик цікаві церковні інтеріери, С. Браток — майстерно скомпоновану „Мертву природу", М. Осінчук — візантинізований, надприродної величини портрет митр. А. Шептицького. Портрет цей, повішений на чільному місці виставової залі, нагадує, що власне цей митрополит був одним з найбільших наших меценатів мистецтва.

На високому рівні стоїть різьба, представлена такими майстрами, як М. Черешньовський, С. Литвиненко, Б. Мухин, Гр. Крук та інші. Загально на виставці показано твори таких мистців: М. Анастазієвський, П. Андрусів, І. М. Баранський, М. Білинський, Б. Божемський, С. Борачок, М. Бутович, Є. Вербицький, Я. Гніздовський, С. Гординський, Д. Горняткевич, М. Гоцій, Л. Гуцалюк, М. Демо, Ольга Дядинюк, М. Жеваго, В. Кивелюк, М. Кміт, М. Кравчук, Катерина Кричевська, Василь Г. Кричевський, В. В. Кричевський, Ю. Кульчицький, В. Ласовський, Зоя Лісовська, Галина Мазепа, З. Макаренко, А. Малюца, П. Мегик, М. Мороз, Людмила Морозова, М. Неділко, Михайлина Ольшанська - Стефанович, М. Осінчук, І. Паливода, Л. Папара, М. Радиш, Ю. Соловій, М. Тулик, П. Холодний та Ірина Шухевич. Це з малярства і графіки. Різьба заступлена творами: Л. Гуцалюка, М. Дзиндри, С. Литвиненка, З. Макаренка, Б. Мухина, А. Павлося, Валентина Сім'янцева, М. Станька та М. Черешньовського.

Фордова фундація буде продовжувати допомогу скитальникам

Ню Йорк. — Після кількамісячних дебат, Фундація Форда вирішила продовжувати давніше започатковану програму нести допомогу культурним змаганням нових іміґрантів, що приїхали з европейської скитальщини, тобто втікачів, що врятувалися втечею з-під совєтських режимів. З таким вирішенням прийшла теж зміна в управі Східно-Европейського Фонду, у якому обрано на голову проф. Филипа Е. Мозлі на місце Джорджа Е. Кеннана, призначеного на становище амбасадора до Москви. Мозлі це теперішній голова Російського інституту в Колумбійському університеті в Ню Йорку. Директором згаданого Фонду став Дж. Роґлс, що нещодавно був урядовцем департаменту стейту для ведення психологічної війни, зверненої на відбивання комуністичної пропаґанди. Давніше він працював як культурний аташе при американській амбасаді в Москві. Роґлс прийняв пост на шість місяців.

Проф. Ф. Мозлі вірить в здійснення заповіту Шевченка

Ню Йорк. — „Я вірю у здійснення Заповіту Тараса Шевченка, я вірю у вільну Україну" — твердив вчора професор Колумбійського Університету д-р Филип Мозлі промовляючи на Шевченківській Академії, в Ню Йорку, влаштованій Комітетом Об'єднаних Українських організацій. В своїй короткій промові проф. Мозлі окремо підкреслив, що від Шевченка ми всі можемо навчитися, які ми повинні бути для свого народу, та що є наш нарід для нас. В програмі Академії, яка відбулася в заповненій й публікою залі Школи Ірвінґтона Вашинґтона, та яку започатковано американським і українським національним гимнами і Заповітом, була святочна промова проф. М. Чубатого, що дав інтерпретацію вірша „Мені однаково", та виступи Жіночого Хору „Боян" під проводом проф. І. Недільського, Чоловічого Хору „Думка" під проводом О. Микитюка, бандуриста д-ра З. Штокалка, оперового співака Осипа Стецури, деклямації і пісні учнів Вечірніх Освітніх Курсів та деклямація п. Марії Рудої. На фортепіяні акомпаніював Роман Стецура. Заповіджений в програмі виступ ансамблю бандуристів з невияснених причин не відбувся. Свято закінчено піснею „Не пора".

РЕСПУБЛІКАНЦІ ДОРАДЖУЮТЬ ПОВОРОТ ГЕН. АЙЗЕНГАВЕРА

Париж. — Впродовж найближчих двох-трьох тижнів в головній квартирі ген. Айзенгавера в околиці Парижа може запасти одне з найважливіших решень в теперішній американській політиці. Справа відноситься до питання чи ген. Двад Айзенгавер повинен зрезиґнувати із свого теперішнього посту головного команданта збройних сил країн Північно-Атлантійського Пакту і вернутися до Злучених Держав ще перед конвенцією Републіканської партії, яка має відбутися в Шікаґо 7-го червня та на якій буде вибраний республіканський кандидат на президента. Рішення в цій справі залежить виключно від самого ген. Айзенгавера і тільки він може дати відповідь на це питання. Проте, його прихильники продовжуватимуть свою акцію в користь кандидатури Айзенгавера, без уваги на його рішення. В кожному разі провідники двох громадських комітетів, зорганізованих в Злучених Державах для підтримки кандидатури ген. Айзенгавера, погодились між собою та рішили рекомендувати генералові, щоб він вернувся до Злучених Держав до кінця травня. Ці два комітети — це т. зв. громадська група, очолювана Артуром Ванденберґом молодшим, та політична директорія, очолювана сенаторами Ладжом, Дафом і Карлсоном та губернатором Дюї. Найближчі правибори, в яких ген. Айзенгавер формально буде кандидатом, відбудуться в стейті Ореґон 16-го травня. Приятелі ген. Айзенгавера вважають, що він не має потреби вертатися перед цею пробою. Проте вони переконані, що поворот генерала після того серйозно полегшив би їм дальшу кампанію в його справі. Сьогодні ще ніхто не може сказати, яке рішення винесе ген. Айзенгавер, але його приятелі знають, що він сам рішучо не має особистих амбіцій до найвищого уряду в країні, хоча від нього не відмовиться, якщо на той пост покличе його народ. Тому теж можна припускати, що ген. Айзенгавер вікладатиме поворот та залишиться на своєму теперішньому пості якнайдовше, щонайменше до того часу, доки політична ситуація в Америці, зв'язана з найближчими виборами президента, не буде достаточно вияснена.

Нові концесії і нові суперечності на переговорах в Кореї

Токіо. — На переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї з обох боків запропоновано деякі нові концесії, але рівночасно виникли й нові суперечності. Представники Об'єднаних Націй формально погодились щоб вимагану ними раніше кількість т. зв. „портів вступу" зменшити з шістьох на п'ять та відступили від свого домагання, щоби під час перемир'я кожна сторона була зобов'язана інформувати другу про розміщення більших скупчень своїх військ і щоб ті скупчення не були в безпосередньому віддаленні від демаркаційної лінії. Комуністи в заміну за ці аліянтські концесії дали до зрозуміння, що вони відступлять від свого домагання, щоби невтральна комісія мала право перевірювати таємну зброю, як теж погодяться, щоб заборона бльокади під час перемир'я була обмежена тільки до корейських вод. Інше діло, що в аліянтських колах не прив'язується занадто великої ваги до тих заповіджених комуністичних концесій, бо під час теперішніх переговорів червоні вже не раз „погоджувались" на поодинокі справи і опісля знову свою згоду або відкликали, або іґнорували. Нові суперечності виникли натомість у зв'язку з кривавими заворушеннями між комуністичними і не-комуністично наставленими північними корейцями в аліянтському полоні, під час яких 12 полонених було вбитих і 26 поранених. Крім того, совєтський представник в ОН, Яків Малік, видвигнув формальне обвинувачення, що Злучені Держави користуються в Кореї бактеріологічною зброєю. Америка заперечила ці обвинувачення та запропонувала передати їх під розгляд міжнародній комісії.

Нова невдача переговорів в справі іранської нафти

Тегеран, Іран. — Тут офіціяльно повідомлено, що нова спроба наладнати відплив іранської нафти на Захід скінчилася неуспіхом, бо представники Міжнародного Банку Відбудови і Розвитку не потрапили договоритися з іранським урядом. Переговори розбилися головно тому, що іранський уряд відкинув домагання представників Банку щодо використання британських фахівців в іранській нафтовій індустрії. Прем'єр Моссадех застерігся, що він в ніякому разі не погодиться на затруднення всіх або частини тих британських спеціялістів, які були затруднені вже раніше в іранській нафтовій промисловості. Представники Банку зі свого боку не могли погодитись на це, що вони вважають дискримінацією одного з 50-ти членів-країн і на цьому переговори закінчилися.

ЮГОСЛАВІЯ ЗАПОВІДАЄ ВЕЛИКУ ЧИСТКУ В ПАРТІЇ

Беоґрад. — Лідери югославської комуністичної партії заповідають масову чистку в партії, з метою привернути партійну дисципліну та припинити загрозливий для них зворот до західних ідеалів і концепцій, головно серед інтелектуалістів та студентів. Впродовж останніх днів проголошено в цій справі низку багатомовних деклярацій. Навіть Тіто вважав за відповідне перестерегти, що він не завагається зменшити свою комуністичну партію на 100,000 членів, якщоб ця акція мала скріпити партію під „ідейним" оглядом. Конкретну причину до цеї акції дав красвий з'їзд Студентського Союзу в Загребі, який виразно виявив зворот і орієнтацію на Захід. Тіто і його партійні дорадники тепер перестерігають, що Югославія не перестала бути „революційною країною" та що вона не дозволить „ворогам соціялізму" знищити „здобутки революції". Хоча „загрозу" західних ідей Тіто порівнював із загрозою совєтських концепцій, проте немає сумніву, що погроза чистки відноситься головно до тих, що орієнтуються на Захід.

● Завідатель Інституту Тихоокеанських Відносин, професор Джан Фербанкс, признав у Конґресі, що комуністи пробували просякнути цей інститут. Одначе він закинув проф. Буденцові неправдиві свідчення в справі цієї установи.

● Лікар д-р Філяка, що наводить на слід вбивника Шустера в Брукліні, дістав листові погрози смерти. Поліція стереже його дому від можливого нападу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРВОРОДНИЙ ГРІХ

Кожна нація, здається, мас свій біблійний „первородний гріх", який повторюється впродовж історії та який раніше або пізніше приходиться спокутовувати важкими терпіннями і втратами. Свій первородний гріх мілітаризму Німеччина спокутовус програними війнами та суцільною руїною країни, Польща вже багато разів платила упадком за первородний гріх своєї напушености та меґальоманії, Росія вже платила і ще гірко заплатить за свій первородний гріх, що проявляється головно в насиллі та імперіялізмі, і так кожна країна і кожний нарід мас свій питомий „первородний гріх", що призводить їх в результаті до важкої кари і покути.

Не вільні від такого „свого первородного гріха" й українці, з тою тільки різницею, що через цей гріх вони покутують цілу свою історію і ще досі його не спокутували. Український первородний гріх — це без сумніву розбрат і міжусобиці, це постійне „один до ліса — другий до біса", яке зручно підсичують наші вороги, щоб над нами панувати. Україна досягала вершин своєї слави, могутности і добробуту та всебічного розвитку, як український народ був об'єднаний. Часи Володимира Великого в княжій добі, Хмельницького в козацькій і Соборности в новітній — дають на це яскравий приклад. З другого боку — княжі міжусобиці, козацький розбрат і новітнє партійництво тільки поглиблюють руїну, допомагають ворогам закріпощувати Україну та панувати над нею.

Все це давно відомі речі, усі ми здаємо собі з них справу, усі проливаємо над цим крокодилячі сльози, але при першій-ліпшій нагоді знову грішимо цим первородним гріхом.

З великим жалем приходиться ствердити, що велику вину за цей гріх поносить наша преса і наша публіцистика, ця направду наймогутніша зброя у формуванні суспільної опінії і тим самим в розвитку політичної думки. Українська преса на Рідних Землях не існує. Там видаються спотвореною ворогом українською мовою ворожі органи, що правлять за знаряддя більшого закріпощення та ще більш безпощадної експлуатації народу. Ця обставина повинна тим більше зобов'язувати українське друковане слово у вільному світі та накладати ще більшу відповідальність на його творців. А як мається справа на ділі?

Насамперед треба підкреслити два відрадні явища: 1) вся українська преса виступила одним суцільним фронтом і дає одностайну відсіч всім старим і новим ворожим наступам; 2) в останніх часах наступило теж замітне поліпшення та більша відповідальність в трактуванні внутрішньо-українських справ і головно суперечностей.

Проте, в ряди-годи все ще трапляються в нашій пресі виступи і випади, які поглиблють український первородний гріх та збільшують його потенційність. Наведімо, для прикладу, два конкретні випадки з останнього часу, хоча вони не є ані найбільш характерні, ані не одинокі. „Українське Православне Слово" з грудня м. р. надрукувало свої завваги на тему УККомітету та заступництва українських Церков в ньому. Подані там арґументи не видержують жодної критики. Домагаючись представництва українських церков в УККомітеті, газета вривається у відкриті двері. Твердження, що в УКК „заводяться такі порядки, при яких представників Українських Церков ігнорують, хоч на почесне місце ставлять — як це було на одній маніфестації — мадярського римокатолицького монсіньора..." є неправдиве. На тій маніфестації на почесне місце був поставлений не „мадярський римокатолицький монсіньор", тільки голова мадярської національної репрезентації в цій країні, яка — подібно як і численні інші національні групи — дістала запрошення вислати свого представника. Факт, що представником цієї групи був „католицький монсіньор" немає нічого спільного з УККомітетом та його ставленням до Українських Церков. Проте, завваги в „Слові" послужили „Українській Думці" в Лондоні до дальших наскрізь неправдивих висновків, включно до того, що „цим хибним організаційним заложенням під УКК треба пояснити повну невдачу всенаціонального дару за минулий рік". Дійсність, натомість, така, що збіркою понад 130,000 долярів на Національний Фонд УКК досягнено не тільки рекорду, але й випереджено в цьому відношенні всі інші американські національностеві групи, за вийнятком жидів.

Висновки з того роду писань та їх „прислуги" українській справі не важко поробити собі самому.

Інший приклад — це критика книжки Панаса Феденка в англійській мові („України") в канадійському „Новому Шляху" та відповідь автора книжки в канадійському „Українському Голосі". Рецензентові не подобались деякі місця в книжці і він оцінив її як „нікудишню" і „шкідливу". Автор відповів йому на це засудом цілого націоналістичного руху. Ще одна-дві такі „виміни думок" і український первородний гріх знову готов вийти наверх з цілою своєю силою та на радість і користь всіх ворогів України.

Вважаємо критику корисною і потрібною. Але такою вона буде тільки тоді, як базуватиметься на правді, на фактах та як вона завжди буде направду відповідальна, без симптомів нашого первородного гріха.

Правибори по стейтах

Партійні правибори, на яких вибрано делеґатів у стейті Ню Гемшир минулого тижня, це зразок діяння американської демократії. Це нагода для широкого загалу населення виявити свою думку щодо ведення життєвих справ країни її керманичами. Якщо представники, висилані однією чи другою політичною партією до найвищих народних зібрань чи установ переконають загал, що їхня праця розумна й корисна, тоді цей загал висловлює їм довір'я таким способом, що йде за їхніми вказівками і організованим ладом помагає їм настановити кандидатів на найвищий уряд країни.

Так треба розуміти вислід агітації, веденої обидвома великими політичними партіями, тобто Республіканською й Демократичною, перед партійними правиборами у стейті Ню Гемшир. Вибрані після такої агітації безпосереднім голосуванням делегати на партійні Краєві Конвенції матимуть обов'язок підшукати кандидатів, яких вони вважають за найбільш відповідних на уряд президента й віцепрезидента Злучених Держав.

Партійні правибори це водночас перший ступінь розбудови партійного апарату. Одначе це ще не цілий ступінь, а його мала частина, бо політична партія охоплює своєю організацією усі стейти Американської Юнії й її території. Отже такі правибори мусять бути переведені в кожному стейті й території, щоб мати повну репрезентацію на Краєвій Конвенції. За кілька місяців, тобто в місяці липні, зберуться в місті Шікаґо усі делеґати обидвох головних партій на свої Краєві Конвенції. До того часу вони мусять бути вибрані у кожному стейті таким способом, який увійшов там у життя.

Стейт Ню Гемшир це зразок так званих „безпосередніх" правиборів, під час яких кожний зареєстрований давніше виборець має право вибрати назначене число делеґатів при допомозі бальоту, складеного звичайно прихильниками людей, що кандидують на уряд президента. Таких стейтів, де правибори відбуваються безпосередньо бальотами цілим загалом, є 21. У 27 стейтах, у п'ятьох територіях і в Дистрикті Коломбія, вибори делеґатів відбуваються на стейтових конвенціях. Як такі конвенції скликуються, про це становить звичай, чи засада, складена продовж довгого часу. Бувають наперед партійні і окружні зібрання, які висилають своїх представників на стейтові конвенції, а бувають теж безпосередні окружні вибори бальотом. Одна партія може руководитися одною системою, друга іншою. Це вирішили вже давніше самі партії.

У початках творення організованого політичного життя вибирали делеґатів на масових прилюдних партійних вічах, на партійних нарадах, що їх називають „кокос", часом на стейтовім партійнім з'їзді чолових провідників партії і т. п. У вісімдесятих роках минулого сторіча панував ще під цим оглядом хаос. Одначе, після 1900 р., почали партії вводити безпосередні партійні правибори в різних стейтах і так форма продовжалася десь до 1916 р., коли її прийняли 20 стейтів. Відтоді вже змін не роблено.

Теперішнє число делеґатів на партійні Краєві Конвенції не однакове. Республиканська конвенція охоплює 1,205 делеґатів, Демократична 1,230. Це тому, що в Демократичній партії декотрі стейти вибирають делеґатів загальних, дають їм тільки половину голосу, як от у стейті Ню Гемшир. Кількість загальних делеґатів вирішує Краєвий Комітет кожної партії. Число правильних делеґатів є однакове в обидвох партіях. Кількість конґресменів і сенаторів, висиланих якимсь стейтом до Конгресу у Вашингтоні, додане разом, вказує, кілька правильних конвенційних делеґатів обидвох партій має вислати кожний стейт. Попри це кожна партія вирішує для себе кількість загальних делеґатів, звичайно відповідно до пропорціональної сили партії у якомусь стейті. Коли надходить час скликання конвенції, провід кожної партії проголошує кількість делеґатів, управнених до участи в конвенції. Коли при виборі делеґатів зайдуть якісь непорозуміння й стейтові управи партії не всилі їх наладнати, тоді такі спори вирішує сама конвенція.

Як правибори, так і конвенції коштують великі суми гроша, а ще більше вибори. Тому партії мусять подбати заздалегідь про фонди. Через те кандидат, що не може дістати належної фінансової підтримки, не в силі повести за собою успішної агітації. Це найслабша сторінка в американській виборчій системі.

Срібна земля в боротьбі за волю

(До 13-х роковин проголошення української держави на Карпатах).

„Бились хлопці Хустові на славу,
Полягли в нерівному бою
За свою омріяну державу,
Січовую воленьку свою".

(„Карпатські січовики" — Яр Славутич).

600 років мадярської неволі не вбили української душі карпатської людности, хоч українською вона себе не називала аж до пам'ятних подій осени 1938 — весни 1939 року. „Карпатські русини" — таке було найчастіш уживане означення національности нашого люду від нього самого у віками гнобленій, многострадальній Срібній Землі над Попрадом. Так здебільшого звуть себе й досі карпатські українці тут, в Америці, куди замандрували їх батьки та діти з рідної землі яких 70—80 років тому, шукаючи кращої далі. Не маючи власної інтеліґенції, складаючись поспіль з невиробленої політично і несвідомої національно заробітчанської маси, карпатська наша еміграція була доброю поживою для різних політичних спекулянтів, здебільшого плачених від чужинців аґентів, що ширили поміж карпатською еміграцією баламутне москвофільство, чехо- і мадярофільство. Вкінці, чимало потрапили в сіті комуністичної пропаганди, ширеної аґентами червоної Москви.

Для американського українства це була велика втрата, бо не слід забувати, що порівняно маленька наша вітка — карпатські українці (всього лише яких 600 тисяч на батьківщині) видала з себе більшу числом еміґрацію в ЗДА, ніж уся колишня підросійська Україна. Ця еміґрація, вкупі з своїми дітьми та внуками, становить сьогодні яких пів мільйона людности, тобто майже стільки, як у своєму „старому краю". І пишучи статтю з нагоди незабутнього карпатського пориву до волі і власної держави українського імени, ми маємо на оці й півмільйонову нашу карпатську людність тут, у ЗДА. Ми певні, що — нехай не швидко, може, а поволі — а таки спадатиме з тутешньої людности карпатоукраїнського походження московська та інша (мадярська, чеська) полуда з очей. За це свідчать події 1938-39 рр., за це промовляє активність тої невеликої числом, але високо свідомої національної інтеліґенції, походженням з Карпат, що прибула в ЗДА з останньою еміґрацією. Ми певні взагалі, що раз пробуджена національна свідомість цієї найдовше гнобленої і найдалі від українського центру — Наддніпрянщини — оселеної вітки українського народу вже не дасть себе приспати ні тут, ні на батьківщині.

Своє властиве ім'я і відвічні, хоч як довго, але часово замулені і ворогами приспані прагнення, нарід виявляє в час волі. Ця воля — а з нею й можливість виявити вповні своє обличчя — прийшла насамперед на підросійській Україні в 1917 році; через рік прийшла в Галичині, а ще двацятьма роками пізніше — на Карпатах. Ніде вона, національна воля наша, не втрималась. Та скрізь народ виявив свою національну душу, скрізь устами своїх вільно обраних представників-виразників заманіфестував свої прагнення і вимоги — мати самостійну державу, жити спільною українською родиною від Попраду аж по Дін.

І така була очевидна, незаперечна рація цього, що большевицька Москва, хоч-не-хоч, мусіла прийняти, апробувати це як форму, водночас всілякими способами каструючи питомий цій формі зміст і прямим терором — намагаючись знешкодити для себе зростаючу силу і вагу свідомого українства.

Тож коли вже такий безоглядний нівелянт як московський червоний агресор не зміг досі знівелювати, витравити української окремішности, а лише часово підпорядкувати її своїм цілям і спекулює в своїх плянах світового підбою, — то значить, що ця окремішність не до знищення. Це значить, що ніколи й нікому не пощастить вже обернути Україну в „Малоросію" чи — в західних її частинах — в „Малопольску" та „Подкарпатську Русь". Це значить, що ми — нація молода, повна життя і сили, нація, що, висловлюючись перефразою з Ів. Франка, „вгору йде, хоч була заперта в льох".

І яскравою ілюстрацією й потвердженням оцього ходу вгору є відзначуваний сьогодні національно-державницькию порив українців Закарпаття. Ніякі ворожі аґенти не здолали збити спантелику, притлумити голос пробудженої національної свідомости наших карпатських братів. Це саме вона зринула з глибин національної душі свідомість приналежности до великого 45-мільйонового українського народу, подиктувала 15 березня 1939 року Першому Соймові в Хусті, цьому першому вільному парляментові карпатських українців, оці славні 7 точок-параграфів Закону ч. 1:

§ 1. Карпатська Україна є незалежна держава.

§ 2. Назва держави є: Карпатська Україна.

§ 3. Карпатська Україна є республіка, на чолі з президентом, вибираним Соймом Карпатської України.

§ 4. Державна мова Карпатської України — українська мова.

§ 5. Барва державного прапору Карпатської України — синя і жовта.

§ 6. Державним гербом Карпатської України є дотеперішній крайовий герб і Тризуб св. Володимира Великого.

§ 7. Державний гимн Карпатської України — „Ще не вмерла Україна".

Дуже коротко існувала українська державність на Карпатах — Карпатська Україна, заледве кілька місяців. Саме засідання Першого Сойму, де було ухвалено вищенаведений Закон ч. 1., відбувалося вже під гук гармат мадярського війська, що пішло навалою кількадесятеро більшої сили на новонароджену українську державу. Стримати це війська не могли невеликі відділи „Карпатської Січі", що становила єдину збройну силу республіки. Але в усьому світі пішов розголос, що „карпатські русини" — таки українці, бо вони билися під соборним синьожовтим прапором, з співом „Ще не вмерла Україна" в устах, билися за українську державу.

І нема ніякого сумніву, що в майбутніх боях за українську волю карпатська людність піде слідами своїх січовиків, слідами тої горстки героїв, що боронячи волю рідних Карпат, знали й почували, що боронять всеукраїнську волю. Знали твердо і нехибно, що своєю смертю в нерівнім бою назавжди стверджують ім'я України та її народу на полонинах і верхів'ях Карпат.

Б. Сивенко.

„Бунт" у Партії Праці

(Лист з Лондону).

На засіданні парляменту в Лондоні 5 березня група послів Партії Праці, на чолі з бувшим міністром Енюріном Бівеном відмовилася визнати рішення більшости фракції в справі голосування щодо військового бюджету.

Проти порушення партійної дисципліни виступив орган партії, щоденник „Дейлі Гералд". Бівенові зроблено закид, що він своєю тактикою порушує єдність партії в такій важливій справі, як оборона держави, а цим може пошкодити успіхам Партії Праці при нових виборах да парляменту. До розв'язки партійного спору Центральним Виконавчим Комітетом Партії, а може навіть спеціяльним з'їздом партії, „бунт Бівена" буде, очевидно, стояти в першій лінії політичної дискусії в цій країні.

Бевенів „ухил" від партійної лінії не новий: ще на весні 1951 року Бівен і його колеґи-міністри уряду Партії Праці — Гаролд Вілсон і Фрімен пішли до демісії, подавши окрему заяву про причини свого рішення. Ці мотиви дуже прості: Бівен і його однодумці не вірять у можливість для Британії покрити видатки на зброєння і забезпечити дотеперішній рівень життя робітництва цієї країни.

На думку цієї групи, зброєння держав Атлянтійського Пакту пішло так далеко, що вже не страшно нападу Совєтської держави на Европу. Тому кажуть „бівенівці", треба зменшити витрати на зброєння, а подбати про добробут робітництва, бо коли знизиться рівень життя широких мас народу, то комуністична пропаганда зможе знайти для себе добрий ґрунт. Члени групи Бівена вірять у те, що Сталін не посміє почати нову світову війну, бо матеріяльні засоби і технічні можливості Москви та її сателітів значно менші від сили демократичних великодержав.

Уряд соціяліста Атлі, як і теперішній уряд Черчила, знали і знають свою силу і силу Москви та її союзників не менше від Бівена. Але Черчил та Атлі не хочуть ставити державну політику і долю народу в залежність від віри в те, що Сталін не рішиться напасти на своїх сусідів. Тому, фактично, формула Атлі, за яку він вимагав голосування всіх членів соціялістичної фракції в парляменті, піддержувала політику зброєння, лише висловлювала сумнів, чи вдасться урядові забезпечити кошти на цю справу.

Група Бівена, числом 57 осіб не голосувала за урядовий „білий документ", що подав плян зброєння Британії, а голосувала проти урядової формули в справі зброєння, коли більшість фракції постановила здержатись від голосування.

Ще не можна оцінити як слід наслідків поведінки Бівена і його групи. Вона складається з людей різного відтінку і не творить „фракції в фракції". „Бівенівці" заявляють, що не думають розколювати партію, навпаки, бажають переконати інших що лінія Бівена правильна, але їхня поведінка веде до розколу.

Провід партії є того погляду, що тактика Бівена може сильно пошкодити соціялістам у нових виборах: консервативи можуть використати Бівенову політику як вираз недостатньої патріотичности соціялістів і будуть за це атакувати всю партію. Бівенівці знову відповідають, що саме їх тактика має успіх у масах, бо, мовляв, ніодин із прихильників Бівена не провалився на виборах до парляменту в жовтні минулого року.

Треба зазначити, що Робітничі Юнії, які творять в Англії складову частину Партії Праці, є проти Бівена. Після створення уряду Черчіла, ці Юнії виявили бажання співпраці з новим урядом.

Ваги „бунту Бівена" не слід перебільшувати. Демократичний народ уміє і любить дискутувати, щоб через вільну дискусію дійти до правильного рішення.

О. С.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 12-ти мільйонового майна організації!

О. Кобець

НАЙЩАСЛИВІША РОДИНА

2)

Неймовірним напруженням волі ще раз притлумив у собі вибух туги за цигаркою, з райдужними надіями на серці, з готовим присмаком солодкого поцілунку на губах, вирнув споза халабуди, підвів голову, щоб усередину зазирнути...

— А-а, трясця тобі в печінки! То ти так дбаєш про мене, старе одоробало! — простудженим, хрипким півбасом гримнуло на нього з халабуди і...

...Микола Трохимович знестямки випустив казанка з картоплею. Щастя — на дишлі застряв казанок, а то б геть окропом ошпарило ноги в легеньких пантофлях... Тремтячими з переляку руками вхопив казанка за дужку, для чогось почав гарячу юшку зціджувати.

— То ти так мене шануєш, кажу, барахло ти старе, підтоптане?! — густо славословила його зазнана, невмивана, нерозчесана Катерина.

— Та... Ка... ка... тю... Та що таке? Ти це — серйозно?

— Рятуйте мою душу! Він ще питає: чи серйозно? Завіз до чортів у зуби, та ще й питає, нелюд такий неприкаянний...

—Та ти ділом говори! — раптом опанував себе Микола Трохимович, пригадавши, що він же таки поважний громадянин, а не якесь там... прости, Господи.

— То тобі ще діла треба? А сам не розумієш? Не розумієш, не розумієш, розтелепо стара? Кажи мені зараз! Де тебе чорти з самого ранку носять — он поглянь — сусід уже до міста змотався, салати своїй паві дістав, оцту цілої півпляшки винного, хліба свіжого...

— Та я ж іще вчора звечора хліба приніс... гарячого.

—Ти? Вчора? Гарячого? Гарячки на твою рідню до дванадцятого коліна, стара підошво! Той може, й сметанки до салати притирив, — він не прогавить, як ти, ні, не прогавить! Подивись, піди мені зараз, — он саме снідають, — чи з сметаною салатою давляться? Чуєш? Подивись, біжи, кажу! То ти так нас із дитиною доглядаєш? У людей і те, і те, і салата, і оцет, і сметанка свіжа, а він — бараболі мені напарив, чортів одолобень!...

— Мамо-о, їсти, — десь між узлами в халабуді озвався Колька.

— А ти мовчи! Я сама з ним упораюсь! — крикнула на малого Катерина, і знову визвірилась на чоловіка:

— Я тебе питаю: де зранку був?

—Ну... коні напував, хмизу збирав на вогнище, бараболю в мундирах варив...

— А зварила б тебе чума астраханська, недобитку ти енкаведистський!

Цього вже й найсумирніший у світі Микола Трохимович не спромігся стерпіти.

— Та чого ти від мене хочеш („комсомолко задрипана!" — мало не вихопилося найдошкульніше для Катерини Василівни за німців; але тепер же — американська зона, демократія; блискавично передумав, гукнув люто): чого ти хочеш од мене, зуболомко нещасна?!

Гракнув об дишель казанком, картопля розлетілася на всі боки, безшумно зникаючи в м'якій траві — малий ефект!

Останнього, найуїдливішого після „комсомолки" епітету, видно, не дочула Катерина Василівна.

— Іди, кажу, спитай, де дають салату, а як і сметану, то де і почому брали. Та картоплю визбирай!

— Не піду. Не визбираю!

— Що? Ти? Не підеш? Не визбираєш?! Рятуйте мене, люди! Я його обпираю, я його обшиваю, я йому печу й варю, макогонові лисому... Кооператор без кооперації! Дрантя старе!!

— Та замовкни, нарешті, зубосмикалко погана!

—Що?!...

Катерина Василівна тигрицею сплигнула з воза. Такого опору і вона не сподівалася від завжди покірного і, зрештою, поблажливого чоловіка. А вже коли зачіплено її професіональну честь — терпець мусів урватися. Простягла довгі руки до залишків чуприни Микола Трохимовича біля висків. Вула на півтори голови вища за свого коханого, а зараз, випростана, в лютій нестямі, здавалася вдвічі за нього більшою.

Але перше, ніж загребущі руки ніжної подруги Миколи Трохимовича досягли решток його рослинности на голові, він одскочив убік, ухопив із воза триметрове букове гальмо і...

Чи варто розповідати, що Микола Трохимович тільки замахнувся, і водночас, надавши собі тим помахом сміливости й рішучости, видобував із найтемніших закутків свого мовного арсеналу добірні слівця і посилав, і посипав ними любу Катю, посипав щедро, безугавно, як новорічний посипальник мішаним зерном із довгої торби. Не відставала в тому від нього й молода дружина... І сусідська халабуда, що стояла за яких двадцять метрів, навіть вух не наставляючи, могла дізнатися, що дипломована зубна лікарка Катерина Василівна — то, власне, — найостанніша в світі, після Єви, спокусниця роду чоловічого, що вона і сяка, і така, і он яка, і що, власне, який з неї тут лікар — на чужині, без струменту? А знову ж він — Микола Трохимович — старе барахло, кооператор безповітряних просторів, іще сякіший, іще такіший, і ще он якіший — і деспот, і тиран, і кат молодого життя її.

...І не чути стало ані радісних переливів жайворонків у голубому небі, ані чарівної симфонії мільйонів коників у травневому лузі, ані рідного кумкання жаб у недалекому багнищі... Тільки грізні громи вибухів гніву, тільки блискавки найуразливіших, найдошкульніших словних сплетень смертельно розлючених двох людських істот...

Коли висунувся з халабуди і байдуже поглядав — чи швидко скінчиться давно вже для нього звикла картина маминої з татом баталії. Сусіди похапцем запрягали — далі від гріха нестерпучого. У них теж діти — може до такого ще незвиклі.

І коли б Коля міг уже міркувати, він із тугою подумав би:

— О, цей світ на одну нещасливу родину став більший...

Нещаслива родина, не снідавши, згодом так само вирушила в дальшу подорож.

Микола Трохимович хоч і сидів на передку поруч Катерини Василівни, але дивився якось убік, на південь, тимчасом, як подруга життя його уперто відверталась обличчям на північ. І так і їхали — довго-довго, не розмовляючи, не добачаючи краси навколишнього світу. Малий Коля теж ницьком лежав позад них, черевом на вузлах, і тільки зрідка неспокійно вимахував, зігнутими в колінах і піднятими войовничо вгору, ногами.

Потреба закурити, хоч одиноднісінький раз потягти в себе тієї отрути, дійшла в Миколі Трохимовичі до найвищої точки незадоволеного прагнення. Мучився він неймовірно. „Півжиття за одну цигаретку!" — часом вибухала несамовита думка, але враз безсило згасала, як метеор у зоряному небі.

— Гм... — салатику їй захотілося — чи ви бачили? — гірко думав, зовсім не помічаючи краси травненого дня. — Оттого зілля по полях — скільки душі твоїй завгодно! А вона — отаку колотнечу звела за... Пху!...

І не бачив Микола Трохимович ні чудової асфальтованої дороги, обабіч обсадженої безперервною гірляндою яблунь у цвіту, дороги, якою колеса самі котилися, добре нагодовані й відпочилі коні, заради спорту, власне, відменною ристю тупотіли; не чув того п'янючого аромату яблуневого цвіту, ні хазяйновитого гудіння бджіл поміж рясним гіллям, не добачив калейдоскопу ген-ген попід високогір'ям порозкиданих червоноверхних, чепурних сіл баварських; не дочував невгамовних переспівів птаства в прозорому травневому повітрі... Ніщо, ніщо не бризкало цілющим бальзамом на тяжко поранену ранковою пригодою душу сердешного втікача...

(Продовження буде).

ПРОФ. ДЕНИС КОРЕНЕЦЬ

(В роковини смерти)

Шість років минуло від пам'ятного 9. березня, 1946 р., коли на передмісті Мюнхену згинув трагічною смертю проф. Денис Коренець. Переходив вулицею, надігнався „джіп" і вбив професора.

Писав я вже про те, що ми біжимо дорогою життя, не оглядаючись на тих, хто лишився на трасі. Може тепер, коли більшість із нас знайшлася „на півметку" — може вже більше оглядаємось, але тоді ні. Впав хтось — шкода! — і побігли далі.

Так було і з пок. проф. Денисом Коренцем.

Його трагічна смерть не викликала такого відгуку в громаді, на який собі Покійний справедливо заслужив. А заслужив собі своєю науковою, педагогічною і громадською працею на терені Галичини.

Багато знайдеться людей по цім боці залізної завіси, що знали Дениса Коренця не тільки з імени, але й таких, що працювали з ним чи під його проводом. Багато знайдеться його учнів, чи з гімназії чи з торговельної школи, що слухали його знаменитих лекцій. Всі вони глибоко відчули смерть свого вчителя, і всі на згадку про нього похиляють із пошаною голову.

Історик з фаху, написав Денис Коренець цінну працю про гетьмана Виговського, яка відразу закваліфікувала його на поважну наукову силу. Але життя покерувало ним у іншому напрямі: Попри педагогічну діяльність, як професора історії, а опісля директора торговельної школи, взявся Денис Коренець за роботу над економічним розвитком рідного народу. Наші економічні, фінансові й господарські установи не в одному випадку завдячують свої успіхи Денисові Коренцеві. Ніякий важніший почин у цих ділянках не відбувся без його активної співучасти.

Людина високої культури, великого особистого чару був усіма шанований і люблений.

Хто з нас, його учнів гімназії в Перемишлі, не пам'ятає отого невисокого, легко похиленого, завжди привітно всміхненого професора, що йшов Ринком, Францішканською, чи ранком до школи — Добромильською? Хто не пам'ятає його піклування найбіднішими учнями, з яких не один завдячує йому покінчення студій?! Хто не знає про його працю в перемиських інституціях разом з дир. Гр. Цеглинським, адвокатом Теофілем Кормошем, адв. Вол. Загайкевичем, купцем Борисом, проф. Олексієм Яремою і з іншими, що поставили українських Перемишль на одно з перших місць серед городів Червенської Землі.

Шість років пройшло, як на мюнхенському кладовищі поховали проф. Дениса Коренця. Нехай цих кілька моїх слів буде початком належної оцінки праці й заслуг людини, що ввесь вік і ввесь труд свій віддала українському народові. Віддала ніколи не оглядаючись на почести й нагороди, бо найкращою нагородою вважала свідомість добре сповненого національного обов'язку.

Р. Купчинський

ПОДВІЙНЕ ЖИТТЯ Д-РА РІНШАРДА

бє-бє

Майже рік були заповнені сторінки світової преси вістками про злочини бельгійського хірурга д-ра Селестина Ріншарда, що найшли свій відгомін в великому процесі, що саме покінчився в Брюсселі. Звичайно брукова преса для викликання більшої сенсації представляє д-ра Ріншарда як звичайного злочинця, називаючи його „доктором з машиновим крісом".

Щойно судове слідство виказало, що злочини Ріншарда мають політичний підклад, що злочини ті виросли на тлі нездорових політичних відносин, що запанували в цілому світі. Д-р Ріншард станув перед судом обжалований у вбивстві вдовиця Деберге, у вбивстві сестри жалібниці Льбрун, у бомбовім замаху на мешкання генерала Сноя, у колябораціі з німцями під час окупації Бельгії. Можливо листа злочинів д-ра Ріншарда є не повна, бо розглядаються лише ті злочини, що їх суд зумів йому доказати.

Батько обвинуваченого був ніяком, мати нервово хвора. Сам Ріншард хворів на спілепсію і був схильний до вибухів гніву. Мати розніжнювала свого сина. В 16 році життя Селестин мав вже власне авто. Його любовні переживання були дуже вчасні, тим більше, що мати доправдувала йому мати багато любовниць щоби одружитись з багатою жінкою. Д-р Ріншард був алькоголіком і наркоманом. Коротко перед другою світовою війною став д-р Ріншард начальним лікарем міського шпиталю в містечку на Люві. З приходом німців д-р Ріншард утікає до Франції, але потім вертає назад і хоче обняти своє давне становище. Противиться тому Камім Деберге, бурмістр міста і видавець лібералього часопису „Лє Нувель". Д-р Ріншард денунціює свого ворога німцям, подаючи, що він в своїй часописі висміває Гітлера.

У вересні 1944 року карти історії перевертаються. Під напором аліянтів німці утікають з Бельгії. Тепер військовий суд взиває Деберге зізнавати проти д-ра Ріншарда обвинуваченого в колябораціі з німцями. Д-р Ріншард утікає з містечка і находить прибіжище в клітині бувшого резистанту. Тут він ще раз, тепер вже перед бельгійськими патріотами, обвинувачує Деберге в колябораціі з німцями та намовляє підпільника Ватіє виконати на Деберге як на зрадника народу присуд смерти. Вотіє убиває Деберге і в той спосіб д-р Ріншард позбувається свого ворога число один. В тому вбивстві відіграє певну ролю пані Люсіян Бурйон, яка перебувала в дружних зносинах з Ріншардом та мала вплив в рядах бельгійського резистансу.

В літі 1943 виконав Ріншард невдалий атентат на сестру-жалібницю Алину Лєбрун, яка також працювала в резистансі і обвинувачувала Ріншарда в колябораціі з німцями. Д-р Ріншард намагається усунути небажаного свідка в цей спосіб, що денуньціює Лєбрун перед військовим судом ніби вона співпрацювала з Гестапом і видавала бельгійських патріотів. Алину Лєбрун поставлено перед військовий суд і їй грозила кара смерти. Головний свідок проти Алини Лєбрун, поручник резистансу Віллі Гарб, приятель Ріншарда не являється на розправу. Він, мучений викидами сумління, поповнює самогубство а в листі до своєї жінки він пише: „я є винуватий, але є ще другі винуваті". Обвинувачену суд звільнює.

Д-р Ріншард намагається ще вбити свого товариша по званню судового лікаря д-р Патте та ще двох поліцистів. При тому він попався зі зброєю в руках. Також при тому атентаті помічним був ще один член бельгійського резистансу, бувший пацієнт з його клініки, якого він намовив виконати партійний суд над Патте. Тимчасом мотиви того присуду були зовсім особистої природи. Д-р Патте знав, що д-р Ріншард в своїй приватній клініці виконує на вагітних жінках недозволені забіги. Ходять також чутки, що д-р Патте був тим, який зібрав доказові матеріяли проти д-р Ріншарда та передав їх прокуратурі.

Більш двох місяців тривав процес, що тримав в напруженні цілу Бельгію. Мертва тиша панувала на судовій залі палати справедливости в Брюсселі, коли ранком 17 січня 1951 року головний прокурор розпочав свою промову. „Ніколи більше в історії бельгійського судівництва, — говорив прокурор, — не засідала на лаві оскаржених людина такої високої інтелігенції, яка зуміла вжити свого демонічного впливу для виконання цілого ряду диявольських злочинів при помочі найнікчемніших метод, що ними являються доноси і наклепи: страх, жадоба пімсти, нікчемність — були головні мотиви що ними керувався д-р Ріншард".

Ріншард бороняться тим, що обіцює зложити додаткові зізнання перед судом присяглих. Коли ще не помагає, намагається грати ролю психопата. Але рука Немезіс тим разом є невмолима. Д-ра Ріншарда присудив суд на досмертні примусові роботи, а його спільників на 10 і 8 років в'язниці.

Великою заслугою бельгійського судівництва є, що воно висвітлило політичне підложжя злочинів.

Тисячі бельгійців, після визволення з-під німецької окупації, не зложили зброї, тільки пірнули в партійне підземелля. Розпочалися партійні і особисті порахунки при помочі доносів, терору і вбивств. Розгорілася боротьба за владу. Боротьба прибрала такі форми, що, як зізнала в процесі дочка високого бельгійського урядовця, покликана як свідок, одна частина бельгійського населення зі зброєю в руках може кинутись на другу. Публіцисти розглядають цей процес як трагічний символ наших днів. Такий погляд зовсім справедливий.

З Театру

До нових творчих перемог

(Український Театр під кер. В. Блавацького в Ню Йорку)

Всупереч всім сподіванням і пророкуванням, Український Театр під кер. В. Блавацького наочно підтверджує думку про потребу існування постійного професійного театру в Америці. Після мголопідного минулорічного сезону колектив театру, згуртувавши кращі акторські сили, успішно виступив у біжучому театральному сезоні вже з трьома повноцінними виставами: з проблематичною п'єсою Дж. Прістлі „Прийшов інспектор", з невмирущими драматичними поемами Лесі Українки „Йоганна, жінка Хусова" і „На полі крови", а нещодавно завітав до Ню Йорку з музичною комедією Ральфа Бенацького „Я і моя сестра".

Три різні вистави. Три глибоко відмінні й своєрідні автори. Три діяметрально протилежні жанри. Не зважаючи на це, реж. В. Блавацький безпомилково знайшов правильний ключ для вдалого сценічного втілення кожної вистави. Ще в Німеччині розпочавши працю над музичною комедією „Я і моя сестра", В. Блавацький не тільки використав кращі традиції неперевершених своєю мелодійністю віденських оперет, але й свідомо доповнив поставу вкладами засобами сценічної виразности сучасного американського музичного видовища. В зв'язку з цим зовсім виправданим було „осучаснення" тексту музичної комедії Р. Бенацького в перекладі І. Чолгана.

І. Чолган виявився не тільки талановитим драматургом і новелістом, але й неперевершеним перекладачем. Віршований текст вокальних номерів відзначається винятковою легкістю і прозорістю, але прозовий текст ще вимагає дбайливого шліфування діялогів і наближення до норм української літературної мови. Саме це допомогло театрові під кер. В. Блавацького включити муз. комедію „Я і моя сестра" в „залізний фонд" репертуарного пляну для майбутніх театральних сезонів.

Поставник і режисер, В. Блавацький, створив веселу, дійову виставу, одночасно не забуваючи про підкреслення соціяльної гостроти твору. Адже занедбати соціяльні елементи — значить ослабити художню силу і вплив цього твору на глядача. Перетворити гостро сатиричний сміх тільки в гру, в безжурне видовище, — означало б обезцінити муз. комедію. Саме ці небезпечні перешкоди В. Блавацький вдалося майстерно оминути. За режисерською працею, мізансценуванням і за художнім оформленням найбільше яскравими були, безперечно, перша і друга дія. Пролог і епілог відзначалися виразно наголошеною статичністю.

В. Блавацький переконливо показав, яке велике значення в праці над виставою має правильне її жанрове рішення. Поставник не спокусився дешевим успіхом окремих „виграшних" сценок. Також не намагався він штучними ефектами оживити місцями надто сухий текст муз. комедії. Навпаки, В. Блавацький пішов найбільше доцільним і правильним шляхом, максимально зм'якшивши й облагородивши рисунок головних любовних ліній твору (Доллі — Флеріо, Ірма — граф Ляці де Нафлафюді), в яких автор дав переважно комедійно-водевільним елементам. Тому вистава набула м'якого, ліричного забарвлення, що добре гармонізувала з основним задумом композитора.

„Я і моя сестра" — це суто акторська музична комедія. Вона притягаюча і виграшна для виконавців. Але виконувати її і легко, і важко. Легко тому, що вона має чим заімпонувати глядачеві, викликаючи прихильність і співчуття до героїв; важко тому, що виконавці повинні майстерно володіти засобами сценічної виразности, близькими до гротеску.

Є. Дичкіяна в головній ролі принцеси Доллі показала значний поступ в розвитку глибоко своєрідного акторського обдарування. Створений акторкою образ не тільки насичений життєрадістю і привабливістю, але й далеко виходить за вузькі рамки текстового матеріялу. До того ж Є. Дичкіяна спромоглась гармонійно поєднати прозові, вокальні та хореографічні елементи ролі в одну нерозривну цілість.

Дещо слабшим, зокрема у вокальному відношенні, був її партнер — Є. Левицький (д-р Флеріо). Проте, знайдені ним цікаві засоби зовнішньої характеристики образу, а також виразне відтінення протиріч між внутрішнім і зовнішнім в мові й поведінці персонажу, — заслуговують на окреме підкреслення.

Б. Паздрій в багатогранній ролі графа почавас себе легко і невимушено, створюючи кольоритну і яскраву комедійно-гротескову постать. У його ж виконанні епізодичної ролі голови суду почувається ще деяка схематичність і безформність. Дуже цікава і рельєфна постать Ірми вийшла досить безбарвно. Творча фантазія безперечно обдарованої Е. Шашаревської чомусь не надала цьому образові ні одного яскравого штриха. Не зважаючи на обмеженість текстового матеріялу, М. Клехівська знайшла правильний рисунок образу Генрієтти. Яскраві постаті хитромудрого камердинера Чарлі та недорікуватого Покупця створив Я. Пінот-Рудакевич.

Вся ця багатобарвна галерея гостро сатиричних образів проходить перед глядачем в динаміці й безупинному русі. Цей панонтикум кольоритних фігур завершується ексцентричним власником взуттєвої крамниці. Постать Фільоселя майстерно виліплена В. Блавацьким. Це, безперечно, найцікавіше надбання вистави і максимально яскраве розкриття людської недолугости та духової порожнечі. Цинізм, що ним кермується Фільосель, це не якість його натури, — це маска, без якої він не може існувати. З дрібної і фрагментарічної постаті В. Блавацький створив чіткий узагальнений тип за допомогою ряду сміливих акторських засобів, близьких до гротеску.

В багатобарвно стилізованому сценічному оформленні виразно помітно єдність режисерського задуму з наполегливою творчою працею В. Клеха. Кожна наймення деталь в оформленні та освітленні добре продумана і чітко зафіксована. Варто підкреслити такі цікаві творчі знахідки, як: драбина-гойдалка і настроєве сценічне тло в 1. дії, а також підкреслено умовний фасад крамниці Фільоселя в 2. дії.

Музичний супровід, що, на жаль, обмежувався тільки одним фортепіяном, перебував у впевнених і фахових руках Б. Перфецького. Цілком вдалим і своєрідним був перехід від ліричного пінісімо на синкопічне „boogie — woogie", хоча місцями несподіване крещендо музичного супроводу домінувало над вокалом виконавців. В цілому ж музичне оформлення вистави стояло на високому мистецькому рівні.

З першого погляду „Я і моя сестра" Р. Бенацького не ставить перед собою якихось глибших завдань. Але насправді — це гостро обвинувачувальна в своїй основі сатирична комедія на музичному тлі. Сама ж вистава стоїть на грані гротесковости і характеризується насамперед точно знайденим ритмом. Тільки тому, що та грань не була переступлена, — такі виразні й життєво правдиві були окремі образи, гостро і сміливо втілені на сцені.

Успіх останніх вистав Українського Театру під. кер. В. Блавацького зобов'язує цей, єдиний тепер в ЗДА, талановитий колектив професійних акторів до ще вдумливішого ставлення щодо вибору майбутнього репертуару, до ще дбайливішого плекання національного мистецтва на чужині.

Колектив театру має всі передумови, щоб неухильно і впевнено прямувати до нових творчих перемог на тернистій ниві українського театрального мистецтва.

Борис Берест

ПОЖАР УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Українська православна церква св. Покрови при 18-ій і Грін вул. у Филаделфії маєже дощенту згоріла в неділю ранком 24. лютого ц. р. Пожар почався біля 2-ої год. вночі й тривав 8 годин. В рятівничих акціях брали участь 21 пожежна станиця. Одна американська жінка, спостерігаючи великий вогонь, померла на удар серця. Вістка про це велике нещастя, яке стрінуло нашу парафію, швидко розповсюдилася й багато місцевих громад і установ та поодиноких осіб, включно з місцевою американською пресою, яка першою принесла статті і знимки з пожару на передовицях, співчували прибитій горем громаді.

Православна парафія, що складається з більше 150 родин (переважно новоприбулих) лише 1. лютого купила цей великий, хоч неупорядкований будинок і ще не сплатила $10,000, то є 2/3 ціни попереднім власникам. Парафіяни, під проводом настоятеля о. О. Потульницького, більше півроку тяжко працювали над упорядкуванням і частинною відбудовою будинку, вкладаючи величезні зусилля і кошти. Пожар, що цілковито знищив церкву, був великим ударом і трагедією цієї молодої парафії.

Коли в неділю 24. лютого ц. р. люди приходили до церкви на Богослужения, їх стримували вже здалека поліційні урядники, бо пожежна сторожа докінчувала працю при догорівуючій церкві. Парафіяни, поражені страшною несподіванкою, — плакали. Не лише жінки, а й старші чоловіки.

У вікні другої частини церкви, де були залі, крізь вибиту шибу виднів білий, дерев'яний, стоячий хрест, мов спеціяльно залишений знак непобідимости. Одиноке збереження від непощадного вогню. Сцена настільки зворушлива, що плакали навіть перехожі і спостерігачі, що затримувалися біля церкви. Замість Літургії і святочного посвячення прапорів козацького товариства, яке мало відбутися в церкві цієї неділі, прихожани й козаки (що приїхали з провінції автобусами), застали обсмалені стіни зниценої вогнем церкви.

Ніяких конкретних причин пожару — не встановлено. Поліційна і пожежна комісії вважають, що найбільш правдоподібно вогонь почався у підвалі. Однак піч, вугілля і приміщення, де коротко перед тим були люди — уціліли. Причини лежать, очевидно, — деінде. Існують здогади про можливість підпалу. У вогні згинули дуже цінні речі настоятеля (св. Антимінс, св. Сосуди, Євангеліє, ризи, церковна література), речі громади (іконостас, виконаний на замовлення) та куплені з будинком орган і 2 піяніна. Важко встановити розміри цієї втрати. Громові видатки (купіваля, перебудова), багато годин праці парафіян при упорядкуванні будинку, що вже не був в ужитку кілька років, а врешті стільки моральних вартостей: надії, стремління й пориви парафіян і ця щиро родинна втіха осягами — творять великі суми. Представник УКК у Филаделфії на відкритті відновленої залі цілком заслужено відзначив тех великий громадський осяг. В обширних відновлених залах вже відбувалися збори, співанки, школа, вечірки, а останньо висвітлення фільмів арт. Авраменка. Як видно, — центр вже діяв, до дня нещасного випадку. До речі буде згадати, що поруч з домівками ОДУМ та ОДВУ, що мали приміщення в будинку, мала бути уміщена й бібліотека-архів НТШ. Лише випадково стриманий перевіз, врятував її від вогню.

Ми тратили вже багато разів і неодне. Палили й нищили нам наші церкви і хати вороги і багато разів ми вже починали від початку. Але живемо і житимемо.

Володимир Дмитріюк

● Чим вони цікавляться? В Зальцбургу відбувається суд над шпигуном Гайнцом Сіломоном, який був на службі Чехословаччини. З його зізнань бачимо, чим цікавляться комуністична Чехословаччина. Йому казали подавати інформації про прибуття американського війська, значення військових скорочень, генерала Айзенгавера, американську тактику та евакуаційні пляни. Найбільше чеху вони випитувалася, де мала б бути американська оборонна лінія.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Йонкерс, Н. Й.

Річні Збори ООЧСУ

З початком лютого відбулися 3-ті річні Збори ООЧСУ. Як видно зі звітів уступаючої Управи, організація ця бере живу участь у нашому громадському і культурно-освітньому житті, гуртуючи біля себе 50 членів. За минулий рік із пожертв організації і збірок членів передано на наші церковні і національні цілі біля $200.00. ООЧСУ послуговується домівкою, яку дав безкоштовно до вжитку Укр.-Амер. Клюб при 13 Вашингтон вулиці.

На Зборах вибрано нову Управу, яка уконституювалася так: голова — п. Коцибала, м.голова — п. В. Мандзій; 2-ий м.-голова і орг. реф. — п. Шашкевич; секретар — мгр. Черевко; культ.-осв. реф. — пані Н. Кудрик; фін. реф. — п. Кудрик; скарбник — п. Гель; господар — п. Курило; жін. реф. — панна Мороз З.; в. член — п. Чолій. В Контрольну Комісію ввійшли: д-р Борковський, п. Ковальчик, п. Дудар. Тов. Суд: п. В. Вовчук, Кравець і Ревак.

„Чар одностроїю"

Місцевий Осередок СУМА виставив в половині лютого веселу комедію: „Чар одностроїю" в режисурі п. Василика з б. театральної Студії п. Й. Гірняка. Так жіночі постаті у виконанні пань: Шморгай, Кульчицька і Дуда, як і чоловічі ролі пп. Романа Глушка і Гриця Булата випали дуже ефектовно і виказали зрозуміння своєї перемінених роль, збуджуючи сальви сміху серед розбавленої публіки, якої мимо всього повинно було бути трохи більше, як на наше місто.

С. К.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Свято Жінки-Героїні

Спільна імпреза 12 організацій призвела до того, що програма Ссята Жінки Героїні була трохи переобтяжена. Коли б не надто велике бажання декого з прелеґенток висловити в питанні про жінку-героїню все, що вони бажали, вона була б значно коротша, а значить і не виглядала б такою обтяженою.

Обидві частини мали по інсценізації — „Грішниця" Л. Українки, яку надзвичайно добре виконали сумівки, особливо ролю самої грішниці, а також дуже зворушливо написану і трудну до виконання сцену „Фраґмент з тюрми", написану п. Лемехою і відіграною авторкою з великим почуттям і змислом. Сольоспів п. Давиденко, крім умілого і доброго виконання приніс ще й так потрібну нову точку в репертуарі такого свята: пісню „Вона любила Україну", що до неї слова склала сама співачка, а музику написав п. С. Вожаківський, який і акомпаніював на фортепіяні. Друге сольо — п. Кокольської-Кобрин, якій акомпаніював п. Т. Левицький, нагадало нашій публіці, що мистецтво приходить в наслідку студій і праці — і завдяки цьому п. Кокольська виявила такий гарний голос, ґрацію у виконанні і тонкість у інтерпретації, — що було насолодою слухати її співу..

Такою ж насолодою для вуха і виконання Лістового „Сонета Петрарки" та „Поеми" Косенка п. Лесею Вахнянин, якій мабуть уже час спробувати щастя окремим концертом на більшу скалю.

Пластунки добре віддали вірш Бабія „О. Басараб" на тлі співу мурмурандо, що було присмною новинкою для наших концертових програм, а п. Лащенко, хоч і хвора в той вечір і мала гарячку, — проте прийшла виконати свій обов'язок перед пам'яттю жінок-героїнь і добре віддала героїчну і строгу клясику Лесі Українки.

Жіночий хор „Боян" під орудою проф. Недільського тепер співає так згармонізовано і в той же час сильно, що треба тільки побажати йому дальшого зростання на числі, щоб ми мали репрезентативний жіночий хор.

Реферати: п. О. Калини — чітко і рельєфно написаний і добре відданий знову викликав в уяві слухачів образ О. Басараб, в той час, як п. І. Повзанюк в довшій промові намагалася віддати всі ділянки життя, в яких виявився героїзм української жінки. Можна тільки сумніватися, чи справді вже за життя можна когось визнати вже викінченою героїнею, а подруге треба трохи рахуватися з почуттям тих жінок, яких раптом оголошено героїнями без всякого попередження і частина присутніх на залі „висуванок" фактично не знали, що мають з собою в такому моменті робити . . .

Так само багато нового внесло керівництво п. Повзанюк і в мистецьку сторінку: на сцені ввесь час відбувалась символічна гра світла з темрявою, яка створювала справді сильне враження, але — без якої можна було обійтися.

Гроші з концерту поділено так, що $30 передано на допомогу жінкам, $75 — на санаторію туберкульозних в Німеччині, а $50 — на Український Народний Дім в Ню Йорку. Таким чином жіноча імпреза дала трохи допомоги і жінкам, і хворим і на громадську ціль.

Велика фреквенція, порівнюючи з іншими жіночими імпрезами, показує, що громадянство справді хоче вже консолідації і злагоди між жіноцтвом, і що ініціятива Об'єднання Укр. Жін. Організацій, яке мусіло відійти від Комітету, як організація, для того, щоб дати змогу іншим прийти до праці не жертвуючими амбіціями — була вірна і добра.

Л. І.

РІЧНІ ЗБОРИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У.Н.С.

(ЗВІТ ГОЛОВИ Д. ГАЛИЧИНА).

(Початок на стор. 1-ій)

нати постанови минулої конвенції щодо придбання відповідної посілости для плянованого Захисту, хоча і в звітовому часі роблено багато заходів в цій справі. Причиною цього є тільки обставина, що досі не пощастило підшукати відповідний об'єкт, який на ту ціль надавався б.Впродовж звітового року оглянено коло 20 різних осель і фарм, але тільки дві з них є такі, яким можна б приділити серйозну увагу. Звітодавець переконаний, що в короткому часі цей задум можна буде здійснити.

Культурна діяльність УНС

Свою характеристику культурної діяльности УНСоюзу в звітовому часі почав п. Дмитро Галичин згадкою про новий посилений наступ Москви на українську культуру та всі інші прояви українського національного життя на Рідних Землях. Беручи це до уваги, УНСоюз в звітовому часі розгортав свою культурну діяльність в двох напрямках: 1) Щоб виявити та звернути вільному світові увагу на ті страшні злочини, що їх допускається Москва на живому українському організмі, та — 2) щоб бодай частинно і по своїй спроможності заповнювати ті великі прогалини, що їх вибиває большевицький ворог людства в українському розвитку. Ці свої завдання УНСоюзу виконував головно при допомозі своїх видавництв англійською і українською мовами та своєю підтримкою подібних інших українських починань. В звітовому році стараннями і коштами УНСоюзу видано нову книгу про Україну англійською мовою. — Це Кларенса Меннінга: „Україна XX. сторіччя", що появилася в березні минулого року та яка здобула собі найширший розголос в американській пресі від Атлантику до Пацифіку. Звітодавець вважає, що ця книга та виявлені і глибоко обґрунтовані в ній українські правди могли мати певний вплив і на помітний зворот американської політики відносно російського імперіялізму, що проявилося в цілій низці рішень і заяв, включно з твердженням державного секретаря Діна Ачесона про 500-літній російський імперіялізм та про необхідність нового американського реалізму в ставленні до нього.

„Україна під Совєтами" — нове видання УНСоюзу

Подібну працю УНСоюз повинен продовжувати і відповідно скріпити. Знаючи з досвіду, яке велике значення мають того роду видання англійською мовою для загальної визвольної української справи, УНСоюз ще в цьому році видасть новий твір для англо-мовного світу, цим разом книгу про „Україну під Совєтами". Книга вже готова до друку. Рівночасно з цим УНСоюз дає великий вклад в підготовку до видання англійською мовою „Енциклопедії Українознавства," над якою вже від довшого часу працюють українські вчені. „Англосаський світ — говорив звітодавець — дістане нарешті книгу, яка більше ніж будь-яка інша видана нами досі зможе промощувати українському народові шлях до кола вільних народів. Український Народний Союз, як видавець цеї книги, радітиме, записуючи до своєї історії, що він, як організація побудована руками синів і дочок поневоленого українського народу, робив все можливе, щоб допомогти цьому народові якнайскорше скинути кайдани неволі." До культурної праці УНСоюзу в звітовому часі треба зараховувати теж заходи для видавання літературно - мистецького недільного видання — „Свободи", вже здійснене в цьому році.

Фінанси У. Н. Союзу

Характеристику теперішнього фінансового стану УН-Союзу звітодавець почав інтересними порівняннями з цілого періоду існування цеї організації. Її початки під фінансовим оглядом були дуже тяжкі. Згадати б тільки, що для осягнення першого мільйона свого майна УНСоюз потребував 30 років, отже половину часу свого існування. — Тепер вже впродовж одного звітового року майно УНСоюзу збільшилося на один мільйон і виносило з кінцем 1951 року 12,955,122.62 дол. В січні майно УНСоюзу вже переступило 13 мільйонів. Забезпеченева сума всіх членських грамот збільшилася в звітовому часі на — 2,942,255 дол., а резерва на забезпечення грамот збільшилася на 188,776.54 дол., так, що повна надвишка резерви з кінцем 1951 року виносила — 3,117,910.00 долярів.

Як в попередніх, так і в звітовому році УНСоюз інвестував свої фонди головно в бондах публічної ужитковости. — Інвестиції в державних, стейтових та міських бондах були незначні, бо ці бонди продаються з дуже низькими відсотками. Загально 88.5% майна УНСоюзу інвестовано в бондах. В гіпотеках Союз мав вже тільки 623.053.13 дол. інвестицій. В звітовому часі наступило теж поліпшення в доборі відповідних інвестицій в бондах, бо відсотки в тому році виносили вже 3.04, тоді, коли в попередньому році виносили 3.03, одначе ця різниця буде видніша щойно в біжучому році.

Адміністрація „Свободи"

Деякі фінансові поліпшення наступили в звітовому часі теж в адміністрації видавництва — ствердив в своєму звіті п. Д. Галичин, який крім обов'язків голови УНС виконує рівночасно й обов'язки управителя Видавництва. Із звіту виходить, що в 1951 році „Свобода" мала 161,218.54 дол. прибутків і 152,270,97 дол. розходів. Попереднього року було 125,203.38 приходів і 129,481.87 розходів. Грошевий оборот збільшився головно через роботи в друкарні, оголошення, як те ж і в наслідок збільшеного тиражу щоденника. Окрему увагу віддав звітодатець адміністрації започаткованого вже в цьому році літературно-мистецького тижневика. Щоб покрити найконечніші видатки цього нового видання потрібно щонайменше 6-7 тисяч передплатників, бо кошти тижневика виноситимуть не менше 26,000 дол. річно. Досі нема ще й половини потрібних передплатників і коли б не пощастило їх здобути, то впродовж року інституція мусіла б доплатити до того видання приблизно — 15.000 долярів. Тому всі свідомі члени УНСоюзу та всі свідомі громадяни повинні передплатою того тижневика для себе та здобуванням передплатників, з-поміж кола своїх знайомих вможливити тижневикові існування. Коли б кожний союзний відділ придбав тільки по 5 нових передплатників, то тижневик вже мав би потрібну фінансову базу для свого існування та свого розвитку. „Український народ на Рідній Землі — говори звітодавець — не має можливости свобідно плекати та розвивати українську культуру, мистецтво, науку... Тому на нас тут на вільній американській землі лежить невідкличний обов'язок бодай частинно заповнити цю велику прогалину, яку вибиває ворог на українських землях безпощадним нищенням всього того, що носить печать українського духа."

Підсумовуючи коротко свій звіт, голова УНСоюзу, Д. Галичин, ще раз підкреслив, що в минулому році праця і успіхи УНСоюзу в усіх своїх багатобічних проявах росли і могутніли та що це треба завдячувати обставинам незрівняної волі з одного боку, а невсипущій праці та творчим зусиллям українських умів і українських рук з другого. Закликом до ще більш наполегливої праці в майбутньому для добра нашої організації, нашої громади та нашої країни і нашого народу голова УНСоюзу закінчив свій річний звіт.

Наради продовжуються

Після звіту голови, на порядок приходять звіти двох його заступників, секретаря та касира й інших членів Головного Уряду. Наради продовжуються.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ГАРТФОРД, КОНН.

Товариство „Гомін", відділ 12 У. Н. Союзу, перенеслось з кінцем минулого року з усіма своїми членами з Браттлсборо, Вермонт до Гартфорд, Коннектікат, де на основі ухвали річних загальних зборів з дня 12. січня ц.р. продовжуватиме свою діяльність.

Хто із мешканців Гартфорду і околиці бажавби стати членом цього відділу, хай зголоситься до секретаря п. Михайла Кузьми, 392 Bellevue St. Hartford, Conn. кожної суботи і неділі 2—9 год. пополудні! —

Управа.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВИЛМІНҐТОН, ДЕЛ. — Бр. св. Володимира, від. 173, повідомляє, що квартальний мітінґ відбудеться в вівторок, 18. березня, о 7. год. ввечорі, в галі парохіяльній на „горі", 608 So. Heald St. Просимо всіх членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження з попереднього мітінгу. Довгуючі члени повинні виплатити свої довги, щоби не наражуватися на суспендовання. — Н. Цицик, предс.; С. Рожак, кас.; . Фіґун, фін. секр. Е. Геньсьорський, рек. секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 2790. Блискуче закінчення.

Коротка хвилина потрібна, щоб обернутися і протиставитися малпочоловікові була на один уламок секунди задовга.

Тарзан кинувся на хребет Нуми, його ніж блискав як грім. Коли Тарзанове лезо піднеслося і впало, велика тварина заричала в дикому гніві і болі.

Дарно і Хірам стежили зачаровані, тварюка, кашлячи хрипко, похитнулася і впала.